

OD TEMNÝCH PÄŤDESIATYCH ROKOV K ÚDAJNÝM ZLATÝM ŠEŠŤDESIATYM

Milan Zemko

Historický ústav SAV

Reálne dejiny, ako vieme, sa neriadia desiatkovou sústavou, a tak máme dlhé a krátke storočia, ale aj dlhé a krátke desaťročia. Bezpochyby dlhým storočím bolo storočie 19. siahajúce od Francúzskej revolúcie po prvú svetovú vojnu a krátkym storočím je minulé 20. storočie, ktoré sa historicky skočilo pádom sovietskeho bloku a zánikom svetovej bipolarity na začiatku 90. rokov.

Za dlhé desaťročie v našich dejinách považujem 50. roky, ktoré sa pre našu krajinu začali februárovým víťazstvom komunistov v roku 1948 a skončili až rokom 1962, pretože výrazným spoločenským pohybom najmä na Slovensku sa v roku 1963 otvorili krátke 60. roky ukončené nástupom Husákovskej garnitúry v roku 1969. Pokúsim sa načrtnúť základné politické charakteristiky dlhého a krátkeho desaťročia, ktoré dokopy predstavovali prvú polovicu existencie komunistického režimu v našej krajine.

Totalitný režim – reálna zmena mocenských pomerov vo formálne pluralitnom politickom systéme.

Represie voči politickým odporcom, triednym nepriateľom a nakoniec aj voči vlastným ľuďom.

Súčasne v duchu sovietskej praxe zrýchlená industrializácia a najmä na Slovensku aj urbanizácia. Rast životnej úrovne a súčasne neúspešné päťročnice.

Dve etapy politického vývinu v 50. rokoch pred rokom 1956 a po ňom s medzihrou roku 1956.

V polovici 50. rokov morálne a politické dilemy po ťažkých represiách z prvej polovice.

Rok 1956 – v ČSR rokom vzdelancov a vysokoškolákov, bez väčšej odozvy v širokej verejnosti.

Dôsledky tzv. „maďarských udalostí“ – revolúcia – kontrarevolúcia, od roku 1957 vlna neodogmatizmu, ktorá pretrvávala do začiatku 60. rokov.

Nové represie, aj keď miernejšie ako v prvej polovici 50. rokov.

Problémy hospodárskeho rastu a prvé pokusy o hospodársku reformu.

Záver roku 1961 – 22. zjazd KSSZ, nový impulz boja proti stalinizmu.

Krachujúca 3. päťročnica, dosah sovietskeho zjazdu na československú spoločnosť, 12. zjazd KSČ koncom roku 1962.

1963 – začiatok krátkych šesťdesiatych rokov – nebol to začiatok vskutku radikálny ani všestranný.